

האולימפיאדה היתה אמורה להוציא את יפן מהתהום. זה לא קרה

רותם קובנר

עניין כאובי. המילים הללו נכתבו אמנם מהמיית לבו של צופה מערבי, אך הן הלמו גם את המשח קים בסיאול ב-1988 ואת משחקי בייג'ין ב-2008. בכל שלוש הבירות המזרח-אסייתיות ניכר, גם אם במידה הולכת ופוחתת, ניסיון לא רק להתאים את עצמן לסטנדרטים מערביים אלא אף לעלות עליהם, באופן שלווה בתחושת הרהר מסוימת. זה לא היה בהכרח רע. האירועים היו מאורגנים למר פת, ועוררו פטריוטיזם מבית והערכה מבחוץ.

ב-2009, כאשר הגישה טוקיו בשלישית את מועמדותה לאירוח, הרקע היה שונה לגמרי. העיר עשתה זאת עם תמיכה לאומית מצומצמת ונכשלה מול ריו דה זניירו. באותה עת, סבלה הכלכלה ביר מיתון ממושך וזה שנתיים גם האוכלוסייה החלה להצטמק. סיבות פנימיות אלו, כמו גם עלייתה הדרמטית של סין, הובילו לצמצום היום רות הלאומיות ועמן שכך גם הדחף להכריז ביר לאומית. ארבע שנים מאוחר יותר, כאשר טוקיו ניגשה שוב למכרז, הנסיר בות שוב השתנו. זמן קצר לאחר רעיר דת האדמה, הצונאמי והאסון הגרעיני בפוקושימה, יפנים רבים קיוו שהמשח חקים האולימפיים יוציאו את ארצם ממסלול ההתרסקות שאליו נכנסה. הפעם זכתה עיר הבירה לתמיכה גור פת של הממשלה והציבור. הוכיחה באירוח לוותה בהכרזה על בנייה נרח בת של תשתיות, וגרמה לפרץ של שמחה וציפיות גבוהות.

משחקי הקיץ בטוקיו ב-2020 היו אמורים ליצור סטנדרט חדש של איכות וחדשנות. המארגנים שמו דגש על קיימות, מיחזור (המדליות יוצרו מטלפונים ניידים) ואף שוויון מגדרי. יפן ציפתה ללא פחות מ-40 מיליון תיירים באותה שנה. אף על פי כן,

במהלך הזמן גברו גם הוויכוחים לגבי הקצאת הכי ספים, האינטריון ואפילו הלוגו, בארץ שהתא פיינה בעבר בהסכמה חברתית רחבה, והאופטימיות הראשונית הלכה וגמוגה. עם זאת, גם חווי השחורות הקודרים ביותר לא יכלו לנבא את הופעתה של מגפה עולמית, וגרוע מכה שהאירוע יידחה בשנה ובסופו של דבר יתקיים תוך התנגדות ציבורית, ללא קהל ותוך כדי סגר כעיר.

משחקי טוקיו 2020+1, כפי שיש המכנים עתה את האירוע, כבר יצאו משליטה יפנית. זה שנים שהוועד האולימפי שולט במשחקים ללא סייג ושיקוליו פיננסיים לחלוטין. יפן היא למעשה בת ערובה של כוחות חוקים ממנה, וביטול האירוע, חרף כל המחאות, לא באמת עלה על הפרק. הני סיון היפני הממושך מלמד שאירוח האולימפיאדה אינו מטה קסמים. בנסיבות מסוימות יש בו להביא לכבוד, הכרה ותגופת פיתוח, ואילו בנסיבות אחרות, אפילו באותה העיר, יש בו להביא תחלואה, מורת רוח ואף חרטה. נותר רק לקוות, שלמרות כל המגבלות והחששות בצל המגפה, המשחקים ייכרו בעיקר בשל הישגים ספורטיביים. ■

לים. הלטינקו, שהתחרתה בטוקיו, נבחרה מיד כמחליפה, אם כי בתוך זמן קצר המשחקים בוטלו גם שם עקב המלחמה באירופה.

יפן נאלצה להמתין עם הגשת מועמדותה עוד שנים ארוכות. עד 1952 היא היתה תחת כיבוש של בעלות הברית וארבע שנים לאחר מכן התקב לה כחברה בארגון האומות המאוחדות. כשתי שר תפותיה לציר היא גילתה שהמסע חורה לחיק משפחת האומות ולדימוי חיובי ארוך ופתלתל. כבעבר, אירוח מגה-אירועי ספורט נותר כלי יעיל ללגיטימציה והכרה, וכך ב-1955 הוגשה שוב מועמדותה של העיר טוקיו, ללא הצלחה. ארבע שנים מאוחר יותר העיר ניסתה כשנית והצליחה, לאחר ששנה קודם אירחה את משחקי אסיה. רבים כא סיה שמתו על הוכייה. זו היתה הפעם הראשונה מאז נפתחו המשחקים שהם נערכו ביבשת הגדולה ביותר אף על פי כן, יש הטוענים שהוכייה לא נב

*** יפן היא אחת הכולטות בקרב המדינות שאירחו את המשחקים האולימפיים. בזכות לא פחות מתריסר מועמדות, שש זכיות וארבעה אירועים בפועל, הן בקיץ והן בחורף, היא ניצבת בביטחה במקום השלישי, שנייה רק לארה"ב בת קופה שמאו תום מלחמת העולם השנייה. עם זאת, מיקומה הגיאוגרפי הרחוק מחוץ למרכז הפעילות האולימפית וקריאת התיגר שהשמיעה בעבר כלי פי הסדר העולמי, מעלים תהיות לגבי העניין שגילתה במשחקים. מדוע התאוותה יפן לארץ אותם מספר כה רב של פעמים?

יפן השתתפה לראשונה במשחקים באולימפיאדת סטוקהולם ב-1912. את האירוע סיימה המשלחת בת שני המשתתפים ללא כל מד ליה. במשחקי אנטוורפן ב-1920 זכו נציגי יפן לראשונה בשתי מדליות כסף, ושמונה שנים מאוחר יותר, באמסטרדם, גם בשתי מדליות זהב.

הקפיצה הגדולה באמת התרחשה בלוס אנג'לס ב-1932, שעה שיפן הפי כה, כמעט בן לילה, למעצמת ספורט. משלחתה זכתה בלא פחות מ-18 מד ליות ודורגה במקום החמישי, לפני מעצמות ספורט כבריטניה וגרמניה.

עם ההישגים גבר התיאבון. תפקידה המשמעותי של יפן בהקמת חבר הלאומים ב-1919, בד בבד עם התגברות העוינות כלפיה במערב וההגבלות על הגירת יפנים לארה"ב, רק חיידו צורך כמעט נואש להוכיח שיפן ראויה לכי בוד והערכה בדמות אירוח האולימפיאדה. יום הרעיון היה ראש העיר טוקיו, שהציע עוד ב-1930 לארח את משחקי הקיץ. בעוד הדיון באיבו, בסתיו 1931, השתלטו כוחות יפניים על הטי ריטוריה הענקית והעשירה של חבל מנצ'וריה בצפון-מזרח סין, ומכאן

ואילך היה לפוליטיקה הלאומית תפקיד מרכזי בק בלת ההחלטות. הביקורת הבינלאומית החריפה כנ גד המהלך דחפה את יפן לנטוש את חבר הלאומים ולרופף את קשריה עם המערב, אך ככל שהניכור התחזק כך גם גבר הרצון באירוח המשחקים.

בקיץ 1936 זכתה יפן סוף סוף בזכות לארח את המשחקים, שתוכננו ל-1940, אך השמחה היתה קצרה. בקיץ 1937 הפכה מלחמה נוספת, הפעם נגד סין כולה, לפוסקת אחרונה. הביקורת הבינ לאומית שברה שיאים בסוף אותה השנה לנוכח הטבח ההמוני שביצעו כוחות הצבא היפני הקיסרי בבירה ננג'ינג. 99% מהציבור האמריקאי, כתב אחד מחברי הוועד האולימפי הבינלאומי בינואר 1938, הם אנטי-יפנים. כבריטניה קמה תנועה להי חרמת המשחקים, וגם בטוקיו עצמה הלכו וגברו הקולות בעד ביטול המשחקים, מחשש שבמקום להביא כבוד ימיתו חרפה. בקיץ 1938 נפל הפור היתה זו הפעם הראשונה והאחרונה ב-125 שנות קיומם של המשחקים האולימפיים שמדינה מאר חת החליטה לוותר על אירוח המשחקים. ההכרזה התקבלה ללא כל הבעת צעה, לא בבית ולא מעבר

שוטרים באצטדיון בטוקיו, החודש המושבים יישארו ריקים Eugene Hoshiko / AP

עה מרצון לקדם את אסיה, גם אם הדה-קולר ניאליום היה עתה בשיאו. היא היתה נעוצה ברצון להעניק, באמצעות הספורט, ריהביליטציה מהירה למדינות הציר בצל המלחמה הקרה. ואכן, בתוך 12 שנים, כל השלוש אירחו את המשחקים, מהקל אל הכבד: איטליה ראשונה ב-1960, יפן ב-1964, וגרמניה אחרונה, ב-1972.

משחקי הקיץ בטוקיו היו הצלחה רבת. הארגון, הדיוק והנימוס הפליאו רבים. יפן ששה להזמנות להציג בפני העולם מדינה מודרנית, מאורגנת ורד דפת שלום. גל בנייה והשקעה הפך את העיר למר דרנית יותר, גם אם לא בהכרח למושכת. טוקיו המשופצת והמודרנית היתה הוכחה חד-משמעית להתאוששותה של יפן מהמלחמה, למרות שהעבר לא נשכח לחלוטין, לפחות העבר שרוב היפנים רצו לזכור את הלפיד האולימפי נשא הרץ סקאי יושי נורי, שהישגו העיקרי באותה עת היה פרט שולי לכאורה: הוא נולד במחוז הירושימה ב-6 באוגוסט 1945, תאריך הטלת הפצצה האטומית הראשונה.

יליפנים היו המשחקים חשובים להחריד, כתב עיתונאי בריטי, 'לגבי טוקיו, שמירה על כבודה היה